

قصہ ایک طوطے دا

کسے سوداگر نے ایک سوہنا من موہنا طوطا پنجرے وچ قید کیتا ہو یا سی تے روز اوہدے نال مٹھیاں مٹھیاں گلاں کر کے من پرچاؤندا ہوندا سی۔ اک دیہاڑے سوداگر نے تجارت لئی ایران جان دا ارادہ کیتا تے اپنے سبھے نوکراں چاکراں توں چٹھیا پئی اوہ ایران توں اوہناں واسطے کیہ کیہ سوغات لیاوے۔ سبھ نے اپنی اپنی پسند دی سوغات دسی فیر اوہ طوطے ول آیا تے چٹھیا پئی اوہدے واسطے ایرانوں کیہ سوغات لیاوے؟

طوطے نے جواب دتا پئی مینوں کسے شے دی لوڑ نہیں۔ تھساں، میرا اک کم کرنا اے پئی ایران وچ جتھے کدھرے تہاں توں طوطے نظر آؤن۔ اوہناں نوں میرا سلام دینا تے ایہہ سُنہیا اڑانا اے پئی تہاڈا اک ساتھی طوطا پنجرے وچ قیداے۔ تھیں گھلیاں ہواواں وچ اڈدے تے آزادی دیاں موجاں مان دے او۔ اوہ وچارا تہاڈی یاد وچ دن رات رونداتے ہواں بھر دا اے۔ ایہہ جنگلی یاری اے پئی تہاں نوں اوہدیاں مصیبتاں دا بھوراوی احساس نہیں اوہدے لئی کوئی چاراکرو، کوئی آزادی دی راہ دکھاؤ۔

سوداگر نے طوطے نال وعدہ کیتا پئی اوہ ایران دے طوطیاں نوں اوہدا سُنہیا ضرور دیوے گاتے جے اوہناں نے کوئی جواب دتا تے ضرور لیاوے گا۔ سوداگر تجارت کردا، مختلف شہراں وچوں لنگھدا، سفر دیاں منزلاں طے کردا ہو یا ایران اڑیا۔ اک جنگل وچوں اوہدا گزر ہو یا۔ اوس نے ویکھیا پئی بوہت سارے رنگ برنگے طوطے اک رکھ دیاں ٹہنیاں اُتے بیٹھے چمک رہے نیں کجھ پنجان نال ایک دو جے دے پر پھرول رہے نیں تے کجھ ہو وچ اڈاریاں مار رہے نیں۔

سوداگر نوں اپنے طوطے دا سُنہیا یاد آ گیا۔ اوس نے اپنا گھوڑا روکیا۔ تے اوہناں طوطیاں نوں اپنے قیدی طوطے دا سلام تے سُنہیا دتا۔ سُنہیا سُن کے سبھے طوطے چپ ہو گئے۔ اوہناں نوں ہو وچ اڈاناں چمکنا چہلاں کرنا تے گیت گاؤنا بھل گیا۔ غمگین ہو گئے تے اک دو جے ول بٹ بٹ تکن لگ پئے۔

قیدی طوطے دی فریاد سُن کے ایک طوطا کئین لگ پیتا تے رکھ توں ڈگ کے مر گیا۔ سوداگر نوں ایس گل دا بڑا دکھ ہو یا پئی اوس نے ایویں اک طوطے دی جان لے لئی۔ جے اوس نوں پتا ہوندا پئی ایس طوطے نے سُنہیا سُن کے مر جانا اے تے اوہ سُنہیا ای نہ دیندا۔ فیر اوس نوں خیال آیا پئی خورے ایہہ طوطا میرے طوطے دار شتے دار ہووے یا دونوں اک دو جے دے یار بیلے ہون تے ایہناں وچکار گورھی محبت ہووے۔

بزرگ آکھدے نیں پئی مٹھوں نکلے لفظ چنکیاڑے وانگوں ہوندے نیں جیہڑے کسے دے من وچ بھانٹھو بال دیندے نیں تے گھراں دے گھر ساڑ کے سواہ کر چھڈدے نیں۔ ایس لئی سیانیاں نے آکھیا اے پئی بولن توں پہلاں سوچو۔ متاں تہاڈے مٹھوں نکلے ہوئے کجھ لفظ کسے دامن دکھی نہ کردین۔ کسے وچکار جھگڑا کھڑا نہ کردین۔ کسے دی گلی تے جلی ساڑ نہ چھڈن ملک وچ قنتن تے فساد دامو جب نہ بن جاوے۔ اوہ لوک کڈے ظالم ہوندے نیں جیہڑے گلاں نال لوکاں دے دل پھٹڑ کر دیندے نیں تے اوہناں دے دلاں وچ نفرت،

تعصب تے حسدِ دابی بودیندے نیں۔ کسے شاعر نے خوب آکھیا اے:

جو بول زبانوں نکل گیا
اوہ تیر کمانوں نکل گیا

سودا گرا لیس واقعہ گروں پچھتاؤ نڈا تے مختلف شہراں وِچ تجارت کردا تے پھر دا پھر اندا رہیا۔ اوس نوں تجارت وِچ چوکھا فائدہ ہو یا۔ اوس نے اپنے سارے نوکراں چاکراں واسطے سوغا تاں خریدیاں تے وطن نوں پر تیا۔

اوس نے اوہ سوغا تاں اپنے نوکراں چاکراں نوں دتیاں۔ اوہ سبھے بوہت خوش ہوئے۔ فیراوہ طوطے دے پنجرے کول گیا۔ تے طوطے ساہمنے سارا واقعہ بیان کیتا نالے اپنی پریشانی تے پچھتاوے دا وی اظہار کیتا۔ پئی اوس سُنہیے پاروں اک طوطے دی ایویں جان چلی گئی۔

طوطے نے جدوں سُنیا پئی اک طوطے نے اوہدا سُنہیا سُن کے تے کنب کنب کے جان دے دتی تے اوس نوں بوہت دکھ ہو یا۔ اوسے ستے اوہ وی کنبیا تے ڈگ کے مر گیا۔

سودا گرنے جدوں دیکھیا پئی اوہدا طوطا وی کنب کنب کے مر گیا اے تو بوہت دکھی ہو یا۔ آکھن لگا۔ پئی میں کتاں کم عقل ہاں۔ مینوں ایہہ گل اپنے طوطے نوں دسنی نہیں چاہیدی سی۔ افسوس۔ میں اپنی بیوقوفی نال دو پنچھیاں دی جان لے لئی۔ ایس لئی بزرگاں نے آکھیا اے پئی کدے اجیہی گل نہ کرو جیہدے نال کسے دانقصان ہووے یا سُن نوں دکھ ہووے۔

سودا گرنے افسوس کردے ہو یاں پنجرہ کھولیا تے مرے ہوئے طوطے نوں کڈھ کے باہر سٹ دتا۔ اوہ طوطا اک دم اٹھیا تے اڈ کے ساہمنے درخت اُتے جا بیٹھا۔ سودا گرجیران رہ گیا۔ پئی طوطا کوں زندہ ہو گیا اے؟ تے پچھن لگا۔

”اے طوطیا من موٹیا۔ ایہہ کیہ ماجرا اے پئی ایرانی طوطا تیرا سُنہیا سُن کے مر گیا تے توں اوہدی موت داسن کے پہلاں مر گیا فیر زندہ ہو گیا۔ ایہہ ساریاں گلاں میری سمجھ توں باہر نیں۔“

طوطے نے جواب دتا۔ ”اے سودا گر! سب توں پہلاں تیرا بوہت بوہت شکریہ۔ پئی توں مینوں ایس قید توں آزاد کیتا۔ آزادی توں وڈی کوئی نعمت نہیں۔ ہُن میں اپنے وطن نوں پرت جاواں گاتے وطن دیاں آزاد فضاواں تے گھلیاں ہو اواں وِچ اڈاں گاتے موجدان ماناں گا۔“

دوجی گل ایہہ وے پئی میں اپنے وطن دے طوطیاں نوں سُنہیا گھلیا سی۔ پئی اوہ مینوں قید وچوں نکلن دی کوئی ترکیب دسن تے اک سیانا طوطا کنبیا تے ڈگ کے مر گیا۔ اوہ مر یا نہیں سی سگوں اوس نے قید وچوں آزادی حاصل کرن دا طریقہ مینوں دسیا سی۔ میں اوہدی رمز نوں سمجھ گیا تے اوہو طریقہ اختیار کر کے آزادی حاصل کر لئی۔ عقلمنداں لئی اشارہ ای کافی ہوندا اے تے بیوقوف لوک ہتھ آئی دولت نوں اپنی بے وقوفی پاروں گواہندے نیں۔“

(مثنوی مولانا روم دفتر اول توں ماخوذ)

مشق

- 1- طوطے نے سوداگر ہتھ ایران دے طوطیاں نوں کیہ سُنہیا گھلایا؟
- 2- قیدی طوطے داسُنہیا سُن کے ایران دے طوطیاں اُتے کیہ اثر ہو یا؟
- 3- مُونہوں گل سوچ سمجھ کے کیوں کڈھنی چاہیدی اے؟
- 4- ایس سبق توں کیہ اخلاقی نتیجہ نکل دا اے؟
- 5- طوطے نوں پنجرے وچ رہ کے چوری کھانڈیاں ہو یاں وی کیوں گھاٹ محسوس ہونڈی سی؟